

۱۹۳۶

ایکینچی جلد

تورکیات مجموعہ سی

استانبول دارالفنون تورکیات استیقوسی طرفندہ نشر ایملیر

مدیر:

کومرسلی زاده محمد فؤاد

استانبول دارالفنون شده «تورک ادبیاتی تاریخی» مدرسی

استانبول - دولت مطبعہ سی

۱۹۳۸

« کرمیان بکلکی » تاریخنه عاند

محترم خلیل ادهم بکک « غربی آناتولیده سلچوقیلرک وارثلری » عنوانلی مهم رساله‌سنده « کرمیان بکلکی » حقنده ویریلن معلومات، بو سالله تاریخی حقنده شیمدی‌یه قدر یاپیلان تدقیقاتک پک کوزهل بر خلاصه‌سیدر. مقدا بونلره عاند اک مهم کتابه‌لری نشر ایتمش اولان مؤلف، احمد توحید بککه پروفیسور مورتمانک مؤخر مقاله‌لرنندن ده استفاده ایتمشه‌ده، مع‌الاسف، بوتون آناتولی بکلکلری تاریخنده کی وضوح‌سزلق وترددلردن بومارت تاریخی ده هنوز قورتولاماشدر. بو خصوصده المزه کچن بعض معلوماتی « آناتولی بکلکلری تاریخنه عاند نوپلر » آدلی مقاله‌مزه برلاحقه اولق اوزره نشر اییدیورز .

۱ . — « افلاکی » ده موجود بر روایت ، « چلی یعقوب بک » ک « کوتاهیه » ده « امیر عارف چلی » یه انتسابی کوسترمکده در : بو منقبه‌ده ، « چلی عارف » ک « لادیق » ده « علم‌الدین بازاری » صحرا‌سنده اوردو قورمش اولان کرمیان بکی « علیشیر اوغلو » نی زیارته کیتدیکنی، جاهل بر آدم اولان بو امیرک « چلی » یه حرمت ایتمکه برابر، صرف صفوت وجهالتندن، درویشلر قرآن و بر طاقم صوفیانه شعرلر اوقورکن کندی اسیرلریله مشغول اولق کبی لا ابالیانه حرکتلرده بولوندیغنی ، « امیر عارف » ک بو حاله پک زیاده حدتله‌نوب

مجلسی ترک ایتدیکنی، و بو اثناده چیقان شدتی بر فیرطینه یی امیر عارفک کرامتنه حمل ایدن علیشیر اوغلنک دامادی و سو باشیسی «امیر سعدالدین قابض» ی چلی تزدینه کوندره رک استغفای قصور ایله برابر مبارک سسکه سنی ایسته دیکنی، چلی نک بوکا رضا کوستردیکنی و بوکا مقابل علیشیر اوغلی طرفدن بویوک هدیله ره نائل اولدیغنی کوروپورز. بونی متعاقب، «کوتاهیه» یه دوندکری زمان، «چلی یعقوب بک» قیزی یاننه آلوب کلیور و «امیر عارف» ک مریدی اولور [هو آر ترجمه سی، ج ۲، ص ۳۸۹ - ۳۹۱].

بو منقبه، بر قاچ نقطه نظر دن تدقیق و تحلیله شایاندر. اول منقبه نک باشنده تصریح ایدیله مکله برابر آکلاشیلور که قوتلیجه بر اوردو ایله «لادیق» ه کلن کر میان بکی، «یعقوب بن علی شیر» در؛ و بو حادثه، طبیعی، «امیر عارف» ک سال وفاتی اولان ۷۱۹ دن اولدر. ثانیاً، «لادیق» ده او صیرالرده «اینانج بک» حکمران اولدیغنی حالده، ناصل اولورده کر میان بکی اوردوسیه «لادیق» ده بولونیور؟

بزم فکر مزه کوره، او اثناده «آیدین اوغلی» کبی «اینانج بک» ده «یعقوب بک» ک حاکمیت عالیه سنی قبول ایتش بولونیور دی. داها سلچوقیلر زماننده مهم بر نفوذ و موقع صاحبی اولان بو عائله نک، بو صیرالرده سائر کوچوک آناتولی بکلکری اوزرنده کی نفوذ عظیمی «مسالك الابصار» دن صراحة آکلاشیلیمقدردر. بناء علیه «افلاکی» نک بو افاده سنی بزم آکلادیغمز شکله قبوله هیچ بر مانع یوقدر. منجم باشینک «دکزیلی» و «خوناس» ی کر میان ممالکندن کوسترمه سی ده بوصورتله داها ای قابل ایضاحدر.

۲. — یعقوبک اوغلی «محمد بک» حقنده، یعقوب ثانی وقفیه سننده کی معلوماتدن فضله برشی یلمیورز. خلیل ادهم بکک نشر ایتش اولدیغنی وقفیه نظر آ محمد بک بزانسلیلردن «سیاو» ایله «کولد» ی ضبط ایتشدرد. موسیومورتمان، خلیل ادهم بکک شهبلی براقدیغنی «کولد» ی «کوتاهیه» اولارق قبول ایتکده در [اسلام آنسیقلوپدیسی، ج ۲، ص ۱۴۰ «کر میان اوغلو» ماده سنده]. خالبوکه مختلف نقاط نظر دن محترم عالمک بونده اصابت ایتیه دیکی میدانده در: بردفعه «یعقوب اول» ک «کوتاهیه» ده اوتوردیغنی یوقاریکی منقبه ده کوردک؛ کذلک ۷۱۴ ده «اولجایتو» نک آناتولی اصلاحاتی مقصدیه کوندردیکی چوبان بک اوردوسنک «قارابنوک» ه ورودنده، اوردوکاهه کلرک عرض تابعیت ایدن بکک آراسنده، «آقسرائی»: «کر میان امراسنک و علی شیر چوجوقلرینک کوتاهیه و او حدود قلعهلرندن» کلدکریخی

سویلر [تورکیات مجموعه‌سی، ج ۲، ص ۲۴ - ۲۵]. كذلك «ثاقب دده»، «کوتاهییه» نك امرای سلچوقیه‌دن و «سلطان ولد» مریدلرندن «عمادالدین هزاردینار» طرفندن فتح‌ایدیلدیکنی وحتی اوراده «هزاردینار» نامنه برمولوی زاویه‌سی بولوندیغنی سویله‌یرک برطاقم منقبه‌لرده نقل‌ایدیور [سفینه مولویان: ۴۵، ۴۶، ۶۰]. بوتون بوايضاحاتدن صوکر «کوتاهییه» نك «محمد بك» طرفندن فتحی‌احتمالی اصلا قبول‌ایدیله‌مز. «آقسرائی» نك افاده‌سندده جالب دقت اولان دیگر برنقطه، «کرمیان امراسی و علی شیر چوجوقلری» قیدیدر؛ بوراده‌کی «علی شیر چوجوقلری» ندن مقصد حکمدار عائله‌سنه منسوب اولانلر، «کرمیان امراسی» ده اونلرک حاکمیت عالیه‌سنی قبول ایتیش اولان مثلاً «اینانچ بك، طوغان پاشا» کی امرادر. قارامان بکلسکندده کی اصول حکومت حقنده ویرمش اولدیغمز ایضاحات بونلرده پک‌اعلا تطبیق اولونه‌بیلیر.

۳. -- محمدبکک اوغلی «سلیمان شاه» حقنده انک مهم معلومات، او دورشاعرلرندن «شیخ اوغلو» نك «خورشید نامه» آدلی منظوم مثنویسنگ مقدمه‌سندده‌در. بو شاعر و اثرلری حقنده آریجه برتبعنامه نشر‌ایدیه‌جکم‌جهتله بوراده ایضاحاته کیریشمیورم [شیمدیلك موسیو «ژان ده‌نی» نك اسلام آنسیقلوپه‌دیسندده کی «شیخ‌زاده» مقاله‌سنه باقکیز]. «خورشید نامه» دن آ کلاشیلدیغنه، کوره «سلیمان شاه»، بو کتابک تاریخ اتمامی اولان (۷۸۹) دن برازا اول تؤولشدر. بوراده شاعر سلیمان شاهک اوصاف حمیده‌سندن، مشرب درویشانه‌سندن بحث‌ایتدیکی کی، «اولو اولادی‌ایدی چغشدانک * تمامت مالکیدی کرمیانک» بیتیه اونک «چغشدان» ک بویوک اوغلی اولدیغنی و کرمیان اولکک‌سنه تماماً مالک بولوندیغنی کوسترمکده‌در. دیمک اولیورکه «چغشدان» محمد بکک لقبی‌ایدی و سلیمان شاهک دیگر قارده‌شاری‌ده واردی. مثلاً «منجم باشی» ده ذکر‌ایدیلن بو عائله‌یه منسوب پرنساردن بر قسمی، شه‌سز اونک قارده‌شاریدی [«چغشدان» کلمه‌سی حقنده «ده‌نی» نك مقاله‌سنه باقکیز]. خلیل ادهم بک، سلیمان شاهک دکزلیده کی ۷۷۰ تاریخی کتابه‌سنی ذکر ایتمکله برابر، اونک بدایت امارتی (۷۷۹ دن اول) قیدیه تقیید ایتمکده‌در؛ حالبوکه دکزلی کتابه‌سنه کوره قیدک (۷۷۰ دن اول) شکلنده اولماسی ایجاب‌ایدردی. برطرفدن «شکاری» کی منبعلرک تدقیق، دیگر طرفدن یکی کتابه‌لر، وقفیه‌لر و کرمیان مملکتندده یازیلش اسکی محصولات ادبیه میدان چیققدجه، بوجھول نقطه‌لرک داها ای تنور ایدیه‌جکی طبیعیدر.

کوسریلی زاده محمد فؤاد